

Коломоєць Олександр в.о. доцента кафедри тактико-спеціальної підготовки факультету підготовки фахівців для підрозділів превентивної діяльності Донецького державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

Кузьменко Віктор викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки факультету підготовки фахівців для підрозділів превентивної діяльності Донецького державного університету внутрішніх справ

Коваленко Віктор старший викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки факультету підготовки фахівців для підрозділів превентивної діяльності Донецького державного університету внутрішніх справ, майор поліції

КООРДИНАЦІЯ ЗУСИЛЬ ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ З НЕУРЯДОВИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ У СФЕРІ ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ

Питання гендерної рівності нерозривно пов'язане із поняттям домашнього насильства, адже як свідчить статистика, в переважній більшості випадків жертвами цього негативного явища стають саме жінки. Слід зазначити, що з моменту прийняття у 2001 році першого законодавчого акту у зазначеній сфері – Закону України «Про попередження насильства в сім'ї» [1], що став також підґрунтям в питанні гендерної рівності та забезпечення, захисту та гарантування прав постраждалих від домашнього насильства, пройшло 20 років, але тема домашнього (сімейного) насильства залишається актуальною. Вважаємо, що держава Україна за ці роки зробила вагомі кроки у даній сфері – прийнято значну кількість нормативно-правових актів, які постійно вдосконалювали як норми, так і методи та підходи до протидії цьому виду насильства, значну увагу приділено проблемі науковою спільнотою та громадськістю. Тут підкреслимо, що саме за активної позиції суспільства та науковців досліджувана проблема не тільки буда піднята на законодавчий рівень, а й отримала вказаний розвиток.

Саме тому хочемо навести окремі пропозиції щодо вдосконалення співпраці державних, у першу чергу, правоохоронних органів, з найбільш активними

суб'єктами протидії домашньому насильству та впровадження гендерної рівності – неурядовими організаціями.

Зазначимо, що на сьогодні в Україні існує проблема координації зусиль державних установ та організацій у сфері протидії домашньому насильству. Як відомо, основною метою координації у цій сфері є сприяння підвищенню ефективності діяльності державних органів щодо запобігання та протидії домашньому насильству за рахунок планування, розробки заходів та здійснення узгоджених дій, спрямованих на своєчасне виявлення та припинення домашнього насилля і запобігання йому. Тобто залежно від аналізу отриманої інформації виникає необхідність спрямовувати скоординовані дії певних суб'єктів запобігання та протидії домашньому насильству на досягнення конкретної мети за рахунок впливу на конкретний вид цього насилля. Крім того, узгодженість дій дозволяє комплексно узагальнювати практику застосування законодавства щодо запобігання та протидії домашньому насильству і готувати обґрунтовані пропозиції щодо покращання діяльності всіх задіяних служб, установ та організацій.

Сьогодні в Україні діє значна кількість організацій, діяльність яких спрямована на захист прав та свобод людини. Такі організації становлять розвинену мережу національного та регіонального рівнів. Можна навести значну кількість прикладів, коли в окремих проектах, за залученням міжнародних фондів проводяться різноманітні заходи як для працівників суб'єктів запобігання та протидії домашньому насильству, так і для населення.

Аналізуючи досвід взаємодії таких неурядових організацій та правоохоронних органів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, можна зробити висновок, що на сьогодні існують певні проблеми та недоліки.

Основна проблема полягає в тому, що досить часто така взаємодія проводиться епізодично, в багатьох випадках основана лише на особистісних стосунках керівників й ініціатива виходить в першу чергу від неурядових організацій. Іноді від керівників неурядових організацій та їх структурних підрозділів можна почути нарікання про небажання (відкрите чи приховане) такої співпраці з боку працівників структурних підрозділів поліції. Це пояснюється в першу чергу тим фактором, що така взаємодія багатьма працівниками правоохоронних органів сприймається як додаткове навантаження у роботі, «гра в демократію», яка ніяким чином не вплине на основні показники, за якими оцінюється діяльність конкретного підрозділу чи служби. Звичайно, той факт, що така взаємодія спрямована перш за все на превенцію та усунення наслідків скоєних правопорушень, в окремих випадках залишається поза увагою.

Вважаємо, що для цього потрібно здійснити низку заходів, які мають бути спрямовані на роз'яснення позитиву від такого роду взаємодії. Зокрема, він може полягати в тому, що:

по-перше, як було вже зазначено, неурядові організації мають мережу національного та регіонального рівнів, які здатні охопити значну територію України.

Така взаємодія може відбуватися як на районному, так і на всеукраїнському рівні. Участь їх може полягати в організації допомоги потерпілим від домашнього насильства, організації роботи «гарячих ліній», проведення досліджень з проблем насильства, експертизи законодавчих актів, роботи з мас-медіа тощо [2, с.104];

по-друге, неурядові організації сьогодні працюють за інноваційними технологіями та методиками, які дозволяють працювати «на випередження», проводити швидке реагування на будь-які зміни. Впровадження тренінгових технологій дозволяє за короткий час визначити напрям дії та об'єкт, на який вона буде спрямована, сформувані команду тренерів, які в свою чергу зможуть охопити заходами значну різнопланову аудиторію – від старшокласників до працівників поліції;

по-третє, неурядові організації тісно співпрацюють на міжнародному рівні, мають досвід аналізу передового досвіду, методика його впровадження на національному рівні, і, що важливо, мають важелі та можуть лобювати внесення змін до законодавства;

по-четверте, неурядові організації мають значний досвід залучення коштів за рахунок участі у різноманітних міжнародних проектах. Вважаємо, що це має важливе значення в період проблемної фінансової ситуації у нашій країні, що пов'язана із війною з Московією, на тлі якої погіршуються загальні економічні показники, знижується купівельна спроможність населення, зростає рівень безробіття та благополуччя населення, що в свою чергу призводить до підвищення рівня правопорушень в Україні. Крім того, зазначене вище призводить до скорочення фінансування правоохоронних органів, що призводить до зупинки або неналежного рівня їх реформування, при цьому втрачається кадровий потенціал, відбувається замороження різних державних програм. Саме в цій ситуації співпраця з неурядовими організаціями за рахунок участі в зазначених проектах дозволить структурним підрозділам Національної поліції провести ефективне навчання (перенавчання, перекваліфікацію) своїх працівників, просвітницькі та інформаційні кампанії, спрямовані саме на превенцію правопорушень, підвищення правосвідомості та соціальної активності населення, загального іміджу поліції, якісно здійснювати заходи щодо запобігання та протидії домашньому насильству у загальному контексті попередження порушень прав людини;

по-п'яте, саме неурядові організації сьогодні є одними з головних суб'єктів надання допомоги потерпілим від домашнього насилля. Сутність полягає в тому, що після реагування на скоєння домашнього насилля жертва потребує юридичної, психологічної та медичної допомоги. Державні структури та ОВС, на жаль, цього сьогодні таку допомогу надати не мають можливості в повному обсязі. Необхідно зазначити, що в державі проводяться заходи спрямовані на вирішення цієї проблеми – зокрема за рахунок створення центрів соціально-психологічної допомоги. Не заперечуючи проти позитивних моментів, хочемо зазначити, що проблема їх діяльності полягає в тому, що вони створюються (створені) поки що лише в обласних

центрах, що не може вирішити проблему, в окремих випадках вони перебувають у стані розвитку, про їх діяльність недостатньо поінформоване не тільки населення, а й працівники деяких державних структур. Тому схема, яка відпрацьовується: фіксація факту домашнього насилля – реагування поліції та відповідних служб – супроводження неурядовими організаціями, має позитивні наслідки як для жертви домашнього насильства так і для суспільства, та на сьогодні немає альтернативи;

по-шосте – як вже зазначалося, головною перевагою неурядових організацій є їхня мобільність у багатьох аспектах. Одним із них є питання замовлення або ж проведення різних соціологічних опитувань та досліджень, що у свою чергу дозволяє оперативно реагувати на зміну внутрішніх та зовнішніх умов, оцінювати ефективність проведених заходів та корегувати їх тощо.

Підсумовуючи вищевикладене необхідно зазначити, що ефективно впровадження будь-якого напрямку діяльності як правоохоронних органів, так і неурядових організацій неможливе без скоординованих зусиль. У той же час основна критика на адресу політики України у сфері запобігання та протидії домашньому насильству концентрується навколо проблем координації зусиль різних структур, неспіврозмірного покарання за вчинення домашнього насильства, недостатнього судового переслідування правопорушників та фактичної відсутності можливостей надання допомоги потерпілим від домашнього насильства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про попередження насильства в сім'ї : Закон України від 15 листопада 2001 року №2789-III. Відомості Верховної Ради. 2002. №10. ст.70 (із змінами).
2. Запобігання торгівлі людьми: Навч.-метод. посібник. К.Б. Левченко, О.А. Удалова, І.М. Трубавіна та ін.; За заг. ред. К.Б. Левченко та О.А. Удалової. К.: «Міленіум», 2004. 180 с.
3. Про запобігання та протидію домашньому насильству. Закон України від 7 грудня 2017 року № 2229-VIII.